

Đầu tư trực tiếp nước ngoài tại Việt Nam đã đạt mức kỷ lục trong năm 2015 và tăng trở lại trong năm nay. Các nhà đầu tư đạt 11,3 tỷ USD trong nửa đầu năm 2016, tăng 105% so với cùng kỳ năm ngoái, mặc dù nền kinh tế toàn cầu đình trệ. Bất chấp việc thị trường gia cố thu nhập trung bình, Việt Nam còn đạt mức tiêu cao hơn nữa.

Vào năm 2009, khi công ty của Jonathan Moreno tìm kiếm vị trí để mở một nhà

máy mõi sỡn xuýt thiýt bỹ y tỹ cĩa mình, hỹ đã loỹi trỹ phỡn lỡn thỹ giỹi. Châu Âu và châu Mỹ quá đỹt đỹ, ỡn ỡn quá phỹc tỹp và quyỡn sỡ hỡu trí tuỹ ỡ Trung Quỹc quá chỡp vá. Cũỹi cỳng, Việt Nam là mỹt trong nhỡng ỡng cỹ viên còn lỹi. ỖiỖu này đỹng nhỹ vỡn là mỡo hiỹm khi đỹt nỡnc này mỡi chỹ nỡi lên nhỹ là mỹt đỹm đỡn cho các nhà đỹu tỹ nỡnc ngoàĩ. Bỹy nỡm sau, ông Moreno tỹn hành khỡo sát đỹa đỹm - các nhân viên lỹp ráp nhỡng thiýt bỹ thỹm dò chỡn đốan tinh tỹ trong mỹt cỡn phỡng giỹng nhỹ mỹt phỡng thí nghiỹm - và không có nghi ngỹ vỹ nỡi công ty cĩa ông, Diversatek, sỡ mỹ rỡng sỡp tỹi đỹ. Ông nói và chỹ vào hai bên: “Ỗng sau đỹ, ỡ đó và ỡ đó”.

Không phỡi chỹ có vỹy. Ỗũu tỹ trỹc tiỹp nỡnc ngoàĩ tỹi Việt Nam đã đỹt mỡc kỹ lỹc trong nỡm 2015 và tỹng trỹ lỹi trong nỡm nay. Các thỹa thuỹn đỹt 11,3 tỹ USD trong nỹa đỹu nỡm 2016, tỹng 105% so vỹi cỳng kỹ nỡm ngoàĩ, mỡc dù nỡn kinh tỹ toàn cỡu đĩnh trỹ. Các hiỹp đỹnh thỹng mỡi tỹ do lỡn giỹi thích phỡn nào cho sỡc hỡp đỡn này. Nhỡng mỹt đỹu gĩ đó sấu xa hỡn đang xỹy ra. Giỹng nhỹ Hàn Quỹc, Ỗài Loan và Trung Quỹc trỡc đó, Việt Nam đang kỹt hỡp các thành phỡn lỹi vỹi nhau theo đỹng tỹ lỹ cho sỡ tỹng trỡng nhanh chóng, bỡn vỹng.

Việt Nam đã có mỹt thành tích tỹt nhỡng thỹng bỹ đánh giá thỡp. Tỹ nỡm 1990, tỹng trỡng cĩa nỡnc này trung bình đỹt gỡn 6% mỹt nỡm trên đỹu ngỹỹi, chỹ đỹng sau Trung Quỹc. ỖiỖu đó đã nâng Việt Nam tỹ mỹt trong nhỡng nỡnc nghèo nhỹt thỹ giỹi lên vỹ thỹ quỹc gia có thu nhỡp trung bình. Nỡu Việt Nam có thỹ duy trì tỹc đỹ tỹng trỡng 7% trong mỹt thỡp niên nỹa, quỹ đỹo cĩa nỡnc này sỡ tỹng tỹ nhỹ cĩa Trung Quỹc và các con hỹ châu Á. Nhỡng đó không phỡi là đỹu chỹc chỡn. Nỡu tỹng trỡng quay trỹ lỹi mỡc 4%, cũỹi cỳng nó sỡ đỡn đỡn quỹ đỹo không gấy ỡn tỹng giỹng nhỹ Thái Lan và Brazil.

Có lỹ yỖu tỹ lỡn nhỹt có lỹi cho Việt Nam là đỹa lý. Biên giỹi cĩa nỡnc này vỹi Trung Quỹc, mỹt đỹm nóng quân sỡ trong quá khỹ, giỹ đỹ là mỹt lỹi thỹ cỡnh tranh. Không mỹt quỹc gia nào khác gỡn gỹi hỡn vỹi trung tâm chỹ tỡo ỡ miỹn Nam Trung Quỹc, vỹi các kỹt nỡi bỡng đỹng bỹ và đỹng biỡn. Khi lỡng ỡ Trung Quỹc tỹng lên, đỹu đó khiỹn cho Việt Nam trỹ thành sỡ thay thỹ rõ ràng cho các doanh nghiỹp di chuyỹn đỡn các trung tâm sỡn xuýt chi phí thỡp hỡn, đỹc biỹt là nỡu hỹ muỹn duy trì nhỡng mỡi liên hỹ trỹ lỹi vỹi các chũỹ cung ỡng luôn có đỹ hàng hóa cĩa Trung Quỹc.

Mỹt dân sỡ tỹng đỹi trỹ cỡng tỹng thêm sỡc hỡp đỡn cĩa Việt Nam. Trong khi đỹ tuỹi trung bình cĩa Trung Quỹc là 36 thì Việt Nam là 30,7. Chỡng bao lâu, nó sỡ bỹt

Đầu già đi nhanh hơn những lực lượng lao động đô thị của nó có nhiều không gian để phát triển. Chỉ 10 người Việt Nam thì có 7 người sống ở nông thôn, gần giống như Ấn Độ và so với chỉ 44% ở Trung Quốc. “Kho chấu” lao động nông thôn này sẽ giúp giảm áp lực tiền lương, cho Việt Nam thời gian để xây dựng các ngành công nghiệp sản xuất nhiều lao động, một điều cần thiết cho một quốc gia gần 100 triệu người này.

Nhiều quốc gia khác cũng tận dụng lực lượng lao động trẻ. Nhưng hầu như không quốc gia nào có những chính sách hiệu quả như Việt Nam. Kể từ đầu những năm 1990, chính phủ đã rút còi mở đường với những mới và đầu tư quốc tế. Chính phủ này đã khuyến khích các công ty nước ngoài tin tưởng xây dựng nhà máy. Các nhà đầu tư nước ngoài chịu trách nhiệm đối với một phần tư chi tiêu vốn hàng năm. Những mới chiếm khoảng 150% tăng sản lượng quốc gia, nhiều hơn bất kỳ quốc gia nào khác có cùng mức GDP đầu người.

Các nhà đầu tư cũng hướng hái lên như số vốn đầu tư trong công tác lên kế hoạch dài hạn của Việt Nam. Giống như Trung Quốc, quốc gia này đã sản xuất kế hoạch 5 năm như là kế hoạch phát triển chi tiết. Những công nghiệp giống như Trung Quốc, sản xuất trực tiếp của nó cho phép có không gian để đổi mới: 63 tỉnh thành của Việt Nam cạnh tranh với nhau để thu hút các nhà đầu tư. Một mô hình phát triển các khu công nghiệp với tiện nghi và quản lý nước ngoài đã bắt đầu thành phố Hồ Chí Minh vào năm 1991 và từ đó được nhân rộng ở những nơi khác.

Và lực lượng lao động của Việt Nam không chỉ trẻ mà còn có tay nghề cao. Chi tiêu công cho giáo dục vào khoảng 6,3% GDP, hơn hai điểm phần trăm so với mức trung bình của các quốc gia có thu nhập thấp và trung bình. Mặc dù một số chính phủ chi tiêu nhiều hơn, những chi tiêu của Việt Nam có trọng điểm tốt, nhằm thúc đẩy mức độ tuyển sinh và đảm bảo các tiêu chuẩn thi đấu. Trong bảng xếp hạng toàn cầu, những người đi đầu tại 15 tỉnh Việt Nam đánh bại những người ở Mỹ và Anh trong môn toán và khoa học. Chính phủ đem lại lợi ích trong các nhà máy của quốc gia này. Tại Saitex, một công ty sản xuất với denim cao cấp, các công nhân phải xử lý các loại máy móc phức tạp - từ máy laser cho đến máy giết khí bột nano - tất cả để sản xuất đôi jeans mài rít được ưa chuộng ở phương Tây.

Bên trên nền tảng vững chắc này, Việt Nam đang gặt hái lợi ích từ các thỏa thuận thương mại. Quốc gia này sẽ là bên được hưởng lợi lớn nhất từ Hiệp định Đối tác Xuyên Thái Bình Dương (TPP), một hiệp định bao gồm 12 quốc gia trong đó có cả Mỹ và Nhật Bản. Do nền chính trị Mỹ quay ra thù địch đối với thương mại, có nguy cơ

ring TPP sẽ thốt bỏi. Nhưng ngay cđ khi điđu đó xđy ra, Việt Nam vđn sẽ đđn. TPP đã giúp quđng bá các khđ nđng cđa hđ. Và có nhđng thđa thuđn lđn khác: mđt hiđp đđnh thđđng mđi tđ do vđi EU đđng trong quá trình tiđn hành, và mđt thđa thuđn vđi Hàn Quđc đã có hiđu lđc vào tháng 12.

Tuy nhiên, Việt Nam cđng phđi đđi mđt vđi mđt lođt thách thđc, mà bđt kđ điđu nào trong đó cđng đđu có thđ cđn trđ sẽ vđđn lên cđa nđđc này. Sđ thái quá trong đđu cđ trđđc đđy đã giúp thđi lên mđt bong bóng tài sđn. Bong bóng này đã vđ vào nđm 2011, chđt gđnh nđng lên các ngân hàng bđng các khođn nđ xđu. Việt Nam đã tđo ra mđt "ngân hàng xđu" đđ cđt giđ nhđng khođn vay không trđ đđđc và đã bđt đđu đđn đđp các ngân hàng cđa mình. Tuy nhiên, hđ đã chđm chđm trong viđc bđm vđn mđi vào các ngân hàng và do đđ vđ viđc hiđn đđi hóa hođt đđng cđa mình.

Có mđt lđnh vđc thiđt yđu mà nđđc này yđu kém hđn so vđi Trung Quđc: tđn đđng tđi đđ khu vđc tđ nhân. Các công ty tđ nhân cđa Trung Quđc tđo ra khođng 1,7 nhân dân tđ doanh thu trên mđi 1 nhân dân tđ tài sđn, nhiđu hđn gđp đđi tđ lđ 0,7 cđa các doanh nghiđp nhà nđđc. Ngân hàng Thđ giđi cho biđt đđ Việt Nam, nđng suđt cđa khu vđc tđ nhân đã giđm mđnh trong thđp kđ qua xuđng mđc 0,7, bđng vđi các doanh nghiđp nhà nđđc. Mđt lý do là các tđp đđàn lđn đđ Việt Nam tính trung bình vđđn ra khđp 6,4 các ngành công nghiđp riêng lđ; theo OECD, đđ Trung Quđc các tđp đđàn lđn chđ hođt đđng trong 2,3 các ngành công nghiđp.

Hđn nđa, theo Ngân hàng phát triđn châu Á (ADB), mđc dù Việt Nam đã đđđc hđđng lđi tđ đđu tđ nđđc ngoài, chđ có 36% doanh nghiđp cđa nđđc này đđđc gđn kđt vđi các ngành công nghiđp xuđt khđu, so vđi gđn 60% đđ Malaysia và Thái Lan. Trong mđt sđ trđđng hđp, Việt Nam đã nhđn đđđc đđu tđ đđ tđm công nghđ quá cao. Nhiđu phđn trong các kđ hođch đđu tđ sđn xuđt điđn thođi di đđng tđi Việt Nam trđ giá 3 tđ USD cđa Samsung đã đđđc thđc hiđn, nhđng các nhà cung đđng trong nđđc lđi hđu nhđ không cung cđp đđđc gì vào đó, ngođi trđ phđn vđ nhđa. Vđ Thành Tđ Anh, Giám đđc Chđđng trình Giđng đđy Kinh tđ Fulbright tđi thành phđ Hđ Chí Minh, nói rđng chính phđ cđn giúp xây đđng các chuđi cung đđng - chđng hđn, các công ty đđo tđo trong lđnh vđc sđn xuđt hàng đđt may đđ hđ trđ cho ngành đđt may.

Có cđ sẽ đđ lđc quan thđn trđng. Bđ Kđ hođch và đđu tđ đã phđi hđp vđi Ngân hàng Thđ giđi đđ vđch ra mđt chiđn lđđc cho sđ thay đđi vào đđu nđm nay. Báo cáo chung cđa hđ, "Việt Nam 2035", trình bày chi tiđt cách thđc đđt nđđc này có thđ khiđn cho doanh nghiđp nhà nđđc mang tính thđđng mđi hđn và phđc hđi nđng lđc cđa khu vđc tđ nhân. Các nguđn tài chính công yđu kém - thâm hđt ngân sách đđđc

dự đoán hơn 6% GDP cho năm thứ 5 liên tiếp trong năm 2016 - đang gây sức ép lên chính phủ. Để thúc đẩy doanh thu của mình, năm ngoái họ đã bán cổ phần tại hơn 200 doanh nghiệp nhà nước, con số tính theo năm lớn nhất từ trước đến giờ. Đây chủ yếu là những giao dịch nhỏ nhỏ vào tháng 7, họ đã thực hiện một bước đi táo bạo hơn, dự báo giờ họ sẽ huy động ngoài (trước đây là 49%) đi với Vinamilk, công ty sữa lớn của đất nước. Các nhà đầu tư đang hy vọng đi đầu này sẽ đóng vai trò như một khuôn mẫu cho nhiều cách nhỏ vẩy hơn nữa.

Sau nhiều năm tăng trưởng vững chắc, Việt Nam đã gần đạt đến một cột mốc quan trọng. Hiện nay nước này được phân loại là một quốc gia có thu nhập trung bình, họ sẽ bắt đầu quyên tập các khoản tài trợ để đầu tư các ngân hàng phát triển. Năm 2017, Ngân hàng Thế giới sẽ bắt đầu phân giai đoạn cho vay ưu đãi. Với Việt Nam, đây là một thời điểm để suy ngẫm về việc nước này đã tiến xa đến đâu và còn đang phớt lờ những phía trước. Họ có một cơ hội để trở thành câu chuyện thành công lớn tiếp theo của châu Á. Việt Nam sẽ cần phải có can đảm để tiến bước tiếp đó./.

Theo “[The Economist](#)” (ngày 6/8)

Nhật Linh (gt)